

Chambre des Représentants

SESSION 1985-1986

1er OCTOBRE 1986

PROJET DE LOI

modifiant certaines dispositions
relatives au crime de viol

AMENDEMENTS

N° 13 DE M. MOUREAUX

Article 1er

Remplacer le texte de cet article par ce qui suit :

« Art. 1er. — L'article 375, premier alinéa, du Code pénal, est remplacé par la disposition suivante :

« Tout acte contraignant une personne à subir des relations sexuelles constitue le crime de viol punissable de la peine de réclusion. Est réputé viol tout acte de pénétration à caractère sexuel sur une personne qui n'y consent pas.

Il n'y a pas consentement notamment lorsque la personne a été contrainte par des violences, des menaces graves, la ruse ou l'abus d'autorité ou n'était pas dans un état mental ou physique lui permettant de consentir. »

JUSTIFICATION

Les longues discussions au Sénat ont prouvé à la fois la volonté du législateur de définir le viol mais aussi la difficulté à cerner l'ensemble du phénomène. L'amendement du Gouvernement consiste en fait à renoncer à toute définition. Le texte proposé reprend l'essentiel de la définition adoptée par le Sénat en la simplifiant. Le législateur a donc voulu préciser et élargir la notion de viol qui est défini par le Littré comme « violence faite à une femme » et par le Robert comme « acte de violence par lequel un homme a des relations sexuelles avec une femme contre sa volonté ».

Dans la mesure où l'on désire protéger, d'une part, la femme comme l'homme et, d'autre part, prévenir toute grave atteinte sexuelle à l'intégrité physique de la personne en interdisant de contraindre une

Voir :

242 (1985-1986) — N° 1.

— Nos 2 à 5 : Amendements.

Kamer van Volksvertegenwoordigers

ZITTING 1985-1986

1 OKTOBER 1986

WETSONTWERP

tot wijziging van sommige bepalingen
betreffende het misdrijf verkrachting

AMENDEMENTEN

N° 13 VAN DE HEER MOUREAUX

Artikel 1

De tekst van dit artikel vervangen door wat volgt :

« Art. 1. — Artikel 375, eerste lid, van het Strafwetboek wordt vervangen door de volgende bepaling :

« Verkrachting is elke daad waarbij een persoon gedwongen wordt seksuele betrekkingen te ondergaan; zodanige daad wordt gestraft met opsluiting. Elke daad van seksuele penetratie, gepleegd op een persoon die daar niet in toestemt, wordt als verkrachting beschouwd.

Toestemming is er met name niet wanneer de persoon gedwongen werd door middel van geweld, ernstige bedreiging, list of misbruik van gezag dan wel zich niet in een geestelijke of lichamelijke toestand bevond die hem in staat stelde toe te stemmen. »

VERANTWOORDING

Uit de lange besprekingen in de Senaat blijkt niet alleen dat de wetgever het misdrijf verkrachting heeft willen definiëren, doch tevens dat het moeilijk is het in zijn geheel te omschrijven. Het regeringsamendement komt er in feite op neer dat van iedere definitie wordt afgezien. De hier voorgestelde tekst neemt de kern van de door de Senaat goedgekeurde definitie over en vereenvoudigt die. De wetgever heeft het begrip verkrachting, dat door Littré gedefinieerd wordt als « violence faite à une femme » en door Robert als « acte de violence par lequel un homme a des relations sexuelles avec une femme contre sa volonté », nader willen omschrijven en uitbreiden.

Als men enerzijds zowel de vrouw als de man wil beschermen en anderzijds iedere ernstige seksuele aantasting van de lichamelijke integriteit van de persoon wil voorkomen door het verbod dat iemand niet tot

Zie :

242 (1985-1986) — N° 1.

— Nos 2 tot 5 : Amendementen.

personne à subir une sodomisation ou une fellation, le texte proposé doit être précis et dire en quoi consiste l'innovation.

Dans cette optique, il n'y a pas lieu de réserver un sort différent à l'introduction d'un sexe qu'à l'introduction d'un objet qui y ressemble. En revanche la définition de l'objet me paraît impossible. Il est donc préférable de laisser au juge le soin de rechercher et de définir le caractère sexuel de l'acte de pénétration avec objet.

Dans l'alinéa précédent, le mot « pénétration » ne pouvait être retenu puisque si l'on revendique l'égalité des sexes, il faut retenir le viol commis par une (ou plusieurs) femme(s) sur la personne d'un homme. En revanche, le mot « pénétration » apparaît indispensable dès qu'il y a recours à un objet.

En effet, un attouchement à l'aide d'un objet constitue un attentat à la pudeur, la pénétration constitue au contraire le crime de viol.

N° 14 DE M. MOUREAUX

Art. 3

Remplacer le texte de cet article par ce qui suit :

« Art. 3. — L'article 376 du même Code est remplacé par la disposition suivante :

« Art. 376. — Si le viol ou l'attentat à la pudeur a causé la mort de la personne sur laquelle il a été commis, le coupable sera puni des travaux forcés à perpétuité.

Si le viol ou l'attentat à la pudeur a été précédé ou accompagné de tortures corporelles ou de séquestration, ou si les faits commis ont causé à la victime soit une maladie paraissant incurable, soit une incapacité permanente physique ou psychologique, soit la perte complète de l'usage d'un organe, soit une mutilation grave, le coupable sera puni des travaux forcés de quinze à vingt ans.

Si le viol a été commis soit sur une personne particulièrement vulnérable en raison d'un état de grossesse, d'une maladie, d'une infirmité ou d'une déficience physique ou mentale grave, soit sous la menace d'une arme ou d'un objet qui y ressemble, le coupable sera puni des travaux forcés de dix à quinze ans. »

JUSTIFICATION

Il paraît utile de prendre en compte les conséquences de l'acte.

Comme en matière de vol avec violence ou de coups et blessures volontaires, la justice se penche ici sur le sort de la victime qui n'apparaît plus dans le débat judiciaire comme un objet abstrait mais comme une personne qui a souffert et dont les souffrances sont prises en considération pour déterminer le taux de la peine. La définition est celle de l'article 400 (coups et blessures volontaires).

N° 15 DE M. MOUREAUX

Art. 3bis (nouveau)

Insérer un article 3bis (nouveau) rédigé comme suit :

« Art. 3bis. — L'article 378 du même Code est remplacé par ce qui suit :

« Art. 378. — Dans les cas prévus par le présent chapitre, les coupables pourront être condamnés à l'interdiction totale ou partielle des droits énoncés à l'article 31.

sodomie et fellation mag worden gedwongen dient de voorgestelde tekst nauwkeurig te zijn en precies aan te geven waarin de nieuwe regeling bestaat.

Er is dan ook geen reden om anders op te treden wanneer de penetratie met het geslachtsorgaan gebeurt dan wanneer een op dat orgaan gelijkend voorwerp gebezigd wordt. De definitie van dat voorwerp lijkt daarentegen onmogelijk. Het verdient dus de voorkeur de rechter over de sexuele aard van de penetratie met een voorwerp te laten oordelen en die aard te definiëren.

In het vorige lid kon het woord « penetratie » niet worden gebruikt, want als men de gelijke behandeling van beide geslachten voorstaat, dient men ook rekening te houden met de verkrachting van een man door een (of meer) vrouw(en). Het woord penetratie is daarentegen onontbeerlijk als er een voorwerp aan te pas komt.

Aanraking met een voorwerp is immers een aanranding van de eerbaarheid, terwijl penetratie een verkrachting is.

N° 14 VAN DE HEER MOUREAUX

Art. 3

De tekst van dit artikel vervangen door wat volgt :

« Art. 3. — Artikel 376 van hetzelfde Wetboek wordt vervangen door de volgende bepaling :

« Art. 376. — Indien de verkrachting of de aanranding van de eerbaarheid de dood veroorzaakt van de persoon op wie zij is gepleegd, wordt de schuldige gestraft met levenslange dwangarbeid.

Indien de verkrachting of de aanranding van de eerbaarheid is voorafgegaan door of gepaard gegaan met lichamelijke foltering of opsluiting of indien de gepleegde feiten bij het slachtoffer hetzij een ongeneeslijk lijkende ziekte, hetzij een blijvende lichamelijke of psychologische arbeidsongeschiktheid, hetzij het volledige verlies van het gebruik van een orgaan, hetzij een zware verminking ten gevolge hebben, wordt de schuldige gestraft met dwangarbeid van vijftien jaar tot twintig jaar.

Indien de verkrachting gepleegd is op een persoon die ten gevolge van zwangerschap, van een ziekte dan wel van een ernstig lichamelijk of geestelijk gebrek of onvolwaardigheid bijzonder kwetsbaar is, of onder bedreiging van een wapen of een op een wapen gelijkend voorwerp, wordt de schuldige gestraft met dwangarbeid van tien tot vijftien jaar.

VERANTWOORDING

Het is goed dat rekening wordt gehouden met de gevolgen van de daad.

Zoals inzake diefstal met geweldpleging of vrijwillige slagen en verwondingen, is het gerecht ook in dit geval begaan met het lot van het slachtoffer dat in het proces niet meer als een abstract voorwerp naar voren treedt, doch als een persoon die geleden heeft en wiens lijden in aanmerking wordt genomen om de strafmaat te bepalen. De definitie is die van artikel 400 (vrijwillige slagen en verwondingen).

N° 15 VAN DE HEER MOUREAUX

Art. 3bis (nieuw)

Een artikel 3bis (nieuw) invoegen, luidend als volgt :

« Art. 3bis. — Art. 378 van hetzelfde Wetboek wordt vervangen door wat volgt :

« Art. 378. — In de in dit hoofdstuk omschreven gevallen kunnen de schuldigen worden veroordeeld tot gehele of gedeeltelijke ontzetting van de in artikel 31 genoemde rechten.

La décision sera motivée quant à ce. »

JUSTIFICATION

Le projet de loi ne supprime pas l'article 378 (interdiction des droits) alors que son application automatique peut entraîner, dans certains cas, une peine aussi inutile que cruelle (exemple perte de son emploi pour un fonctionnaire) pour l'auteur, sa famille et même sa victime si cette dernière doit être indemnisée.

En principe, les voleurs, les faussaires peuvent être condamnés à pareille interdiction. En pratique, ce genre de condamnation est rarissime.

Pourquoi, dès lors, la rendre automatique ?

Si toutefois les faits apparaissent au juge d'une telle gravité que l'ordre social exige cette peine, il y a lieu de motiver la décision afin qu'un appel soit possible quant à ce et qu'il n'entraîne pas l'appel automatique du parquet sur le tout.

N° 16 DE M. MOUREAUX

Art. 5

Remplacer le texte de cet article par ce qui suit :

« Art. 5. — Un article 378ter, rédigé comme suit, est inséré dans le même Code :

« Art. 378ter. — Les poursuites fondées sur des infractions visées au présent chapitre seront jugées à huis clos à la demande de la victime. »

JUSTIFICATION

L'on perçoit mal pourquoi l'auteur pourrait se prévaloir d'un droit à l huis clos. En principe, seul le juge apprécie l'opportunité de ce genre de mesure. En revanche, la victime a le choix, me semble-t-il, de n'être pas l'objet d'une curiosité publique susceptible de heurter sa pudeur légitime (songeons à l'audition du témoin-victime, à la confrontation éventuelle, aux plaidoiries qui souvent tentent de discréditer l'honorabilité de la victime).

N° 17 DE M. MOUREAUX

Art. 7

Remplacer le texte de cet article par ce qui suit :

« Art. 7. — L'article 25 de la loi du 20 avril 1874 relative à la détention préventive est complété par un troisième alinéa rédigé comme suit :

« Dès le premier interrogatoire de la victime présumée d'un viol, elle sera informée, qu'à sa demande, soit un médecin légiste, soit un médecin de son choix pourra l'assister lors de ses auditions : cette mesure peut être prise d'office si le verbalisant l'estime nécessaire à la manifestation de la vérité ou si l'interrogatoire est susceptible de causer un danger quelconque pour l'état physique ou psychique de la victime.

Cette assistance médicale est obligatoire si la victime n'a pas atteint l'âge de 14 ans accomplis.

Les frais sont compris dans les frais de justice. »

De beslissing dienaangaande wordt met redenen omkleed. »

VERANTWOORDING

Het wetsontwerp heft artikel 378 (ontzetting van de rechten) niet op, ofschoon de automatische toepassing ervan in sommige gevallen kan resulteren in een straf die voor de dader, diens gezin en zelfs diens slachtoffer, indien het vergoed moet worden, even nutteloos als meedogenloos is (b.v. een ambtenaar die zijn betrekking verliest).

In principe kunnen dieven en valsmunters tot een dergelijke ontzetting veroordeeld worden. In de praktijk is dat soort veroordeling echter uiterst zeldzaam.

Waarom zou men ze dan automatisch moeten toepassen ?

Zijn de feiten volgens de rechter niettemin zo erg dat de maatschappelijke orde die straf noodzakelijk maakt, dan dient de beslissing met redenen te worden omkleed, zodat er dienaangaande beroep kan worden ingesteld, zonder dat ook het parket automatisch beroep gaat instellen.

N° 16 VAN DE HEER MOUREAUX

Art. 5

De tekst van dit artikel vervangen door wat volgt :

« Art. 5. — In hetzelfde Wetboek wordt een artikel 378ter ingevoegd, luidend als volgt :

« Art. 378ter. — Wanneer de vervolging is ingesteld wegens een van de bij dit hoofdstuk bedoelde misdrijven, wordt de zaak met gesloten deuren behandeld indien het slachtoffer daarom verzoekt. »

VERANTWOORDING

Er is geen reden waarom de dader zich zou kunnen beroepen op het recht om de zaak met gesloten deuren te doen behandelen. In principe oordeelt alleen de rechter of een dergelijke maatregel opportuun is. Het slachtoffer heeft, naar het ons voorkomt, daarentegen de vrije keuze om zich te onttrekken aan de nieuwsgierigheid van het publiek, die terecht als een aanranding van zijn eerbaarheid kan worden beschouwd (wij denken daarbij aan het door het slachtoffer afgelegde getuigenis, aan de eventuele confrontatie en ook aan de pleidooien waarin vaak getracht wordt de eerbaarheid van het slachtoffer in discrediet te brengen).

N° 17 VAN DE HEER MOUREAUX

Art. 7

De tekst van dit artikel vervangen door wat volgt :

« Art. 7. — Artikel 25 van de wet van 20 april 1874 op de voorlopige hechtenis wordt aangevuld met een derde lid luidend als volgt :

« Reeds bij de eerste ondervraging van het vermoedelijke slachtoffer van een verkrachting wordt dit laatste ervan in kennis gesteld dat het op zijn verzoek tijdens het getuigenverhoor hetzij door een wetsdokter, hetzij door een geneesheer van zijn keus kan worden bijgestaan; die maatregel kan ambtshalve worden genomen indien de verbalisant ze nodig acht om de waarheid aan de dag te brengen of indien de ondervraging van die aard is dat zij enig gevaar voor de lichamelijke of psychische toestand van het slachtoffer kan veroorzaken.

Die geneeskundige bijstand is verplicht indien het slachtoffer niet de volle leeftijd van 14 jaar bereikt heeft.

De kosten daarvan zijn in de gerechtskosten begrepen. »

JUSTIFICATION

Beaucoup de femmes ou d'adolescents victimes de faits de mœurs redoutent, avec raison, le caractère parfois inhumain des interrogatoires. Ceux-ci sont menés par des personnes qui n'ont reçu aucune formation psychologique ou médicale pour questionner sur un sujet aussi intime et personnel les victimes qui sont fréquemment en état de choc. A la décharge des personnes qui procèdent à ces interrogatoires, il faut observer qu'en cette matière extrêmement délicate, l'on relève de nombreux cas de fausses accusations. Il faut nécessairement recourir à des questions précises et techniques lorsque l'auteur présumé nie les faits. Souvent d'ailleurs, des examens corporels pratiqués par les médecins légistes sur la personne du coupable présumé permettent de le confondre ou de le laver de tout soupçon si les descriptions des particularités physiques concordent ou non avec les observations médicales. C'est pourquoi, le recours à un médecin légiste ou autre présente un double avantage :

1) il rassure la victime, il ôte à l'interrogatoire le caractère équivoque des questions posées, il impose certains égards à l'égard d'une personne qui en a le plus besoin;

2) il assure un procès équitable à l'auteur présumé puisqu'un médecin légiste requis par le verbalisant peut, par son expérience professionnelle, être plus attentif à des aspects techniques ou psychologiques de l'affaire, notamment en relevant chez l'auteur ou la victime un état qui nécessite des soins.

Dans tous les cas, un enfant de moins de 14 ans ne devrait pas être interrogé sans pareille assistance.

En matière de « cruauté envers les animaux », les frais sont compris dans les frais de justice. L'on aperçoit mal pourquoi la victime devrait faire l'avance de pareils frais. Il apparaît en tout cas assez peu tolérable de déléguer ces frais à la victime alors que ceux-ci s'imposent dans l'intérêt d'une meilleure justice.

Ph. MOUREAUX

VERANTWOORDING

Veel vrouwen of jonge mensen die het slachtoffer zijn van zedenfeiten, vrezen terecht het soms onmenselijke karakter van de ondervragingen. Die worden verricht door personen die geen psychologische of medische opleiding hebben gekregen om de slachtoffers, die vaak in shocktoestand verkeren, over een zo intiem en persoonlijk onderwerp te ondervragen. Ten gunste van de personen die de slachtoffers ondervragen, moet worden gezegd dat in deze uiterst kiese aangelegenheid vaak valse beschuldigingen worden geuit. Het is nodig dat nauwkeurige en technische vragen worden gesteld wanneer de vermoedelijke dader de feiten loochent; het door de wetsdokter op de persoon van de vermoedelijke dader verrichte onderzoek maakt het trouwens vaak mogelijk deze laatste te ontmaskeren, dan wel hem geheel vrij te pleiten indien de beschrijving van zijn lichamelijke bijzonderheden al of niet met de bevindingen van de arts overeenstemt. Daarom biedt het optreden van een wetsdokter of een andere geneesheer twee voordelen :

1) het slachtoffer voelt zich gerustgesteld; tijdens de ondervraging worden niet langer vragen gesteld die dubbelzinnig kunnen lijken en de ondervragers zijn verplicht de betrokkene te ontzien, want deze heeft daar de grootste behoefte aan;

2) de vermoedelijke dader krijgt een eerlijk proces aangezien de door de verbalisant aangezochte wetsdokter, vanwege zijn beroepservaring, meer aandacht zal besteden aan de technische of psychologische kanten van de zaak, meer bepaald wanneer hij constateert dat de toestand van de dader of van het slachtoffer zorgen vereist.

Een kind beneden 14 jaar zou in geen geval zonder een dergelijke bijstand mogen worden ondervraagd.

Inzake « wreedheid jegens dieren » zijn de kosten in de gerechtskosten begrepen. Het ware moeilijk aanvaardbaar dat het slachtoffer de hier bedoelde sommen dient voor te schieten. Het lijkt in elk geval ondenkbaar dat de desbetreffende kosten door het slachtoffer worden gedragen, te meer daar die kosten met het oog op een betere rechtsbedeling worden gedaan.